

Jogvédelem

A CPT-jelentés és az arra adott magyar válasz

A kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló, Strasbourgban 1989. november 26-án kelt Európa tanácsi egyezmény 1. cikke értelmében felállított „Kínzás Elleni Bizottság” (CPT) 1999. december 5. és 16. között másodszor tett látogatást Magyarországon. Ennek során tizenkét állami szervet érintett a vizsgálat, tizenhárom szervnél jártak. A tíz kormányzati szervet (Belügyminisztérium, Igazságügyi Minisztérium, Honvédelmi Minisztérium, Egészségügyi Minisztérium, Szociális és Családügyi Minisztérium, Külügyminisztérium, valamint négy országos főhatóságot, így az Országos Rendőr-főkapitányság, Határőrség Országos Parancsnoksága, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Állami Népegészségügyi és Tisztifőorvosi Hivatal), két igazságszolgáltatási szervet; bíróságot, ügyészséget; valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosit látogatták meg. A vizsgálat, illetve látogatás megkezdése előtt a következő nem-kormányzati szervezetekkel találkoztak; Roma Jogok Európai Központja (ERRC), Magyar Emberi Jogvédő Központ (MEJOK), Constitutional and Legal Policy Institute (COLPI), a Polgári Szabadságok Magyar Uniója (HCLU), Magyar Helsinki Bizottság (HHC).

A CPT korábban 1994. november 1. és 10. között már járt Magyarországon. A jelen látogatása alkalmával a bizottság visszatért a korábbi látogatásán tett ajánlásainak a megvalósítására is.

Az emberi jogok értéke, a foglyokkal való emberséges bánásmód követelménye ismertté vált a jogállamokban. A megsértésük azonban kivétel nélkül mégis előfordul – váltakozva – egyikükben hol több, másikukban hol kevesebb esetben. Ez ellen, az előfordulás megelőzése, illetve az ilyen esetek számának csökkenése érdekében minden jogállamnak, valamint az emberi jogok védelmére hivatott nemzetközi szervezeteknek, e célból működtetett erre ille-

tekes szerveiknek fel kell lépniük, munkálkodniuk kell.

Az Európa Tanácsnak az emberi jogok szavatolását célzó erőfeszítései az utóbbi években mindinkább az erőszak megelőzésére irányulnak. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikke akképpen rendelkezik, hogy „senkit sem lehet kínzásnak, sem pedig embertelen vagy megalázó büntetéseknél vagy bánásmódnak alávetni”. A kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény létrehozásának célja az volt; konkretizálja ezt a rendelkezést oly módon, hogy megakadályozza a szabadságuktól megfosztott személyekkel szembeni ke-

gyetlen bánásmódot. Az Egyezményben nincs egyetlen olyan rendelkezés sem, amely érdemben foglalna állást a kínzásról és az embertelen vagy megalázó büntetésekről vagy bánásmódról, és arra sem tesz kísérletet, hogy ezek fogalom-meghatározását adja. Egyedüli célja az, hogy az ellenük való védelem erősítését biztosítsa. Ennek érdekében a megelőzést szolgáló, nem bírósági jellegű jogvédő mechanizmust hozott létre, a „kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére” alakult Európai Bizottságot (1. cikk, a továbbiakban: bizottság), amely jelentős mértékben kiegészíti a jellegében eltérő, az emberi jogok európai egyezménye szerint felállított másik jogvédő fórumot, az emberi jogi bíróságot.

Tehát az Európa Tanács által működtetett jogvédők az úgynevezett kínzás elleni bizottság (CPT) tagjai, angol elnevezéssel European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment and Punishment. Nem tévesztendő össze a kínzás megelőzésére létrehozott társulással, az Association for the Prevention of Torture (APT). Utóbbi önkéntes társadalmi szerveződési alapon tevékenykedik, vagyis nem az Európa Tanács működteti. Az egyes országokban, ahol működik társadalmi alapon helsinki bizottság – mint Magyarországon is – és más társadalmi ellenőrző egyesület, társaság, ezek tevékenységét is segíti. Egyfajta kritikusa is a CPT munkájának. Véleményem szerint ez a kritika is addig fogadható el, addig pozitív, amíg a jogvédelem erősítését szolgálja. Amikor az egyes nemzetek képviselői közötti virtuskodás, vezető szerepre törekvés eszközévé válik, maga a cél szenvedik kárát. A helytálló kritika, a valódi és nem hamis információk jelentenek csak segítséget minden jogvédelemmel foglalkozó munkához.

A bizottság független és pártatlan, a különbözőbb foglalkozásokat képviselő szakértőkből (jogászokból, orvosokból, büntetés-végrehajtási szakemberekből) áll.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága országonként egy-egy tagot négyéves időtartamra abszolút szavazattöbbséggel választ az egyezményben részes államok jelöltjeiből az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének irodája által összeállított névjegyzék alapján. Megválasztásukat követően a bizottság tagjai államukról „leválnak”, egyéni minőségükben vesznek részt a bizottság munkájában.

A bizottság megelőző tevékenysége a részes államok joghatósága alá tartozó, minden fogva tartási helyszín – pl. börtönök, fiatalkorúak fogva tartási intézetei, rendőrségi fogdák, katonai laktanyák, elmeegógyintézetek – időszakos vagy eseti látogatásában áll, annak megállapítása végett, hogyan bánanak a fogvatartottakkal. Ha szükséges, a bizottság a helyzet javítása végett ajánlásokat tesz az érintett ország kormányának. A bizottság azonban egyéni panaszügyekben nem járhat el, ez az európai emberi jogi egyezmény értelmében létrehozott fórumok hatáskörébe tartozik. Eseti látogatást akkor tesz a bizottság, ha úgy ítéli meg, hogy ezt a körülmények szükségessé teszik. A bizottság az egyezmény szerint köteles az érintett országnak bejelenteni látogatási szándékát, azt azonban nem kell közölnie, mely intézményeket kíván felkeresni. Az érintett ország kormánya a látogatással szembeni kifogást „*csak nemzetvédelmi vagy közbiztonsági okok, vagy a szabadságuktól megfosztott személyek tartózkodási helyén súlyos zavarások miatt, illetőleg valamely személy egészségi állapota, vagy súlyos bűncselekménnyel kapcsolatos nyomozás során foganatosított sürgős kihallgatás miatt*” tehet. A látogatás során a bizottság tagjaiból alakult küldöttség tagjai választásuk szerint az országban belül akadálytalanul minden fogva tartási helyszínt felkereshetnek, a fogvatartottakkal tanúk nélkül beszélgethetnek, és bárkivel szabadon kapcsolatba léphetnek. A küldöttség az általában kéthetes időtartamú látogatás végeztével jelentést készít.

A bizottság működésének két alapelve az együttműködés és a titoktartás (az utóbbi időben a harmadik alapelveként lép elő a megelőzés), mivel tevékenységének célja a fogvatartottak védelme, nem pedig az adott állam elmarasztalása. Ezért a bizottság zárt ajtók mögött ülésezik és jelentései titkosak. Ha azonban előfordulna; valamelyik ország nem működik együtt a bizottsággal, vagy megtagadja, hogy a bizottság ajánlása szerint javítson a fogvatartottak helyzetén, a bizottság „Nyilatkozat”-ot tehet közzé, amelyben feltárja a valós (az elmarasztalásra okot adó) helyzetet. (A bizottság eddigi gyakorlatában két alkalommal élt a „nyilatkozat” közzétételének eszközével, mindkét esetben Törökországgal kapcsolatban).

Az egyezmény 15. cikke arra kötelezi a részes államokat, hogy közöljék a bizottsággal annak a hatóságnak a nevét, amelyikhez a közléseit intézheti, továbbá annak az összekötőnek a nevét, akit a bizottsági látogatások lebonyolításának könnyebbé tétele érdekében kijelöl.

A Magyar Köztársaság az egyezményt megerősítő okiratát 1993. november 4-én helyezte letétbe az Európa Tanács főtitkáránál, amely az egyezmény 19. cikke értelmében három hónap múltán Magyarország tekintetében hatályba lépett. Az egyezmény kihirdetésére 1995. február 22-én került sor az 1995. évi III. törvénnyel.

Az egyezmény Magyarország tekintetében történt hatálybalépését követően (még az egyezmény kihirdetése előtt) a bizottság értesítette a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumát, hogy 1994. novemberében látogatást kíván tenni Magyarországon. A bizottság küldöttségének látogatását előkészítendő született meg a kormány 2121/1994. sz. határozata, amelyben felkérte a legfőbb ügyészt, hogy az egyezmény 15. cikke szerinti összekötőt a látogatásokkal érintett tárcákkal egyeztetve nevezze ki, vegyen részt a bizottság esetenkénti magyarországi látogatásaival kapcsolatos szakmai, ér-

demi munkában. A magyar nemzeti összekötő a bizottság első látogatása során hatékony segítséget nyújtott, amit a bizottság kivételesen jelentésében is kihangsúlyozott. A személyével kapcsolatos követelményrendszer az, hogy valamennyi tárcánál a fogvatartásnak és a jogi gyakorlatnak, a hatályos szabályozásnak naprakész ismeretével rendelkezzen, valamennyi érintett szervnél ellenőrzési és intézkedési jogosultsága legyen, elismert tudományos és oktatói tevékenységet végezzen, az igazságszolgáltatási gyakorlatot ismerje, egyfajta koordináló készsége és szerepe legyen, s ne az ellenőrzött szervek alkalmazásában álljon. Ezeknek az alapkívánalmaknak a figyelembevételével történt Magyarországon a nemzeti összekötő tisztségviselő kiválasztása. Ehelyütt is ki kell hangsúlyozni, hogy a nemzeti összekötő tisztségviselője nem azonos az adott nemzetből való bizottság tagjával, sőt bizonyos távolságot is kell tartania. Szerencsésen a magyar összekötőnek egyébként olyan munkaköre van, amely feljogosítja, hogy vizsgálatokat tarthasson, a fogvatartott személyeket négyesemközt meghallgathatja – bárhol is tartják őket fogva –, minden ilyen helyre bármikor beléphet, iratokat megtekinthet, a törvények megsértésének észlelése esetén annak abbahagyására, megszüntetésére utasíthatja a végrehajtó szervet, jogtalanul fogvatartott személyt azonnal szabadlábra helyezhet – ez az ún. ügyészi rendelkezési joga –, a konvencióba ütköző bánásmód miatt büntetőeljárást, valamint fegyelmi eljárást kezdeményezhet. Az ajánlásoknak nem megfelelő körülményeket, a törvénysértés veszélyét magában rejtő helyzeteket jelzi az érintett illetékes vezetőnek, és az intézkedésről választ kér.

A bizottság – amikor Magyarországon járt – tetszését nyilvánította és jelentésében is rögzítette a jogvédelem e formáját tapasztalva. Az ezzel kapcsolatos ajánlásait megszívlevéllel – mert a hatékony, többek által végzett jogvédelem esetén is előfordul üldözőndő

A tárgyilagos megítéléshez valóság ismeretek kellenek

cselekmény, még ha arányában nem is jelentős mértékben – évente összefoglaló anyagot készít a fogvatartottakkal való bánásmódról, a konvenció érvényesüléséről. Ezt a rendőrség, a büntetés-végrehajtás, a katonai fogház és a javítóintézetek vezetői a megelőzés érdekében szükséges intézkedések megtétele érdekében mindig megkapják.

Magyarországon egyes laikus elemek, szervezetek nemegyszer sajnós valótlan tényeket is közzétesznek egy-egy eset kiragadása és annak általánossá felfokozása, az információk minden ellenőrzés nélküli elfogadása révén. A valóságot eltorzító kép nehezíti a helyzet tárgyilagos megítélését, még magának a valós helyzetnek az elfogadhatóságát is, (holott megelőző intézkedések ezen alapulva tehetők), a valóban szükséges intézkedések megtételét, ezáltal közvetve ronthatják a bizottság tevékenységét is.

Amikor a bizottság munkája során akadályba ütközött, a megadott helyen minden akadály elhárítására távbeszélő mellett éjjelnappal készenlétben álló összekötő minden végrehajtónak érvényes, azonnal végrehaj-

tandó intézkedést adhatott. A magyar megoldást, nevezetesen, hogy a nemzeti összekötő ügyész, igen jó megoldásnak tartják, mivel az ügyész valamennyi fogvatartó intézet felletti jogi hatóságként törvényességi felügyeletet gyakorol és az egyezmény előírásait sértő magatartás megszüntetése végett rendelkezési jog illeti meg, a megelőzés érdekében maga is vizsgálatokat tart, fogvatartottakat hallgat meg.

A nemzeti összekötő az adott ország és a bizottság között közvetítői szerepet tölt be, esetenként saját országát védelmezve. Eljárására, magatartására „hazájának korrekt védelmezése” is jellemző. A bizottsági tagnak azonban minden esetben pártatlannak kell lennie, és ezt a pártatlanságot biztosítja az az egyezményben foglalt rendelkezés is, hogy saját országában nem tehet a bizottság képviselőjében látogatást. Nem lenne helyes azonban az országgal minden kapcsolatot megtiltani, a kapcsolatoknak olyan szintre kell szorítkozniuk, hogy a bizottsági tag ne válhasson „nemzeti szakértővé”, és a titoktartási kötelezettségét is mindig tiszteletben kell tartania.

A bizottság határidőt tűz ki ajánlásainak teljesítésére, később pedig szankciót alkalmaz. Az Európa Tanács nem tud anyagi segítséget nyújtani az ajánlások megvalósításához, esetleg azonban ajánlhat olyan szervezeteket (alaptványokat), amelyek segíthetnek a finanszírozásban.

A bizottság a látogatás során szeretné elkerülni a sajtót, mert az az egyes országokban túlságosan agresszív. A látogatás befejezésekor is veszélyes a sajtóval való találkozás, mert a bizottságnak időt kell hagyni arra, hogy a látótakat feldolgozza.

A bizottság jelentésére adott kormányválaszt az adott ország nyelvén, homogén (szerkesztett) formában kell megküldeni a bizottságnak, csatolva ahhoz az Európa Tanács egyik hivatalos nyelvén (angol vagy francia) készített fordítást.

Ajánlások és válaszok

A CPT legutóbbi látogatása alkalmával az Igazságügyi Minisztérium felügyelete alatt lévő intézményekkel kapcsolatban tett megállapításai lényegében a Belügyminisztériumnak tett javaslatainál, ajánlásainál lényegesen szűkebb körűek voltak, a CPT inkább az 1994-es ajánlásai közül meg nem valósultakra irányította a figyelmét. Ezek a következők voltak:

1. A CPT ajánlotta, hogy a magyar hatóságok erőteljesen folytassák a börtönök zsúfoltsága elleni küzdelemre szánt intézkedések teljes körének végrehajtását. Ezzel kapcsolatban megemlítette az Európa Tanács Miniszteri Tanácsának R (80) 11. számú ajánlását az előzetes fogva tartással kapcsolatban.

Hivatkozott a miniszteri bizottság R (92) 17. számú, a büntetés-kiszabás következetességéről szóló ajánlására is, különösen pedig annak azon kitételére, miszerint a „szabadságvesztés-büntetésekét kívánatos végső büntetésnek tekinteni, ezért csak olyan esetekben kell kiszabni, amelyekben az új más körülmé-

nyeinek, a bűncselekmény súlyosságának kellő figyelembevételével, bármilyen más büntetés egyértelműen alkalmatlan lenne.” Felhívta továbbá a figyelmet a miniszteri bizottság R (99) 22. számú ajánlására egy sor, a börtönök túlzásfokosságának és a börtönnépesség inflálódásának problémáját érintő kérdésben.

A Magyar Köztársaság kormánya a 2072/1998. (III. 31.) Korm. határozata alapján kifejtette, hogy a büntetés-végrehajtás intézményfejlesztése három fő pilléren nyugszik: az előzetesen fogvatartottak férőhelyének növelésén, a fiatalok és nők lakóhelyének közelebbi elhelyezésén, a fegyházak korszerűsítésén.

Tervezett beruházásaink közül kiemelten kezelendő a Veszprém megyei új bv. intézet létesítése, két regionális fiatalok bv. intézetének létesítése, Dél-, illetve Észak-Kelet Magyarországon (Pécs, Miskolc), Budapest közígazgatási határán belül 100-150 fős fiatalok bv. intézetének létesítése, a Pécsi Bv. Intézet bővítése 50 férőhellyel, a Miskolci Bv. Intézeté 100 férőhellyel, a Szolnoki Bv. Intézet 64 férőhelyes bővítése, a Sopronkőhidai Bv. Intézet korszerűsítése, a Szegedi Bv. Intézet 210 új férőhellyel bővítése, a Nyíregyházi Bv. Intézet férőhely-bővítése, a Fővárosi Bv. Intézet II. Objektumának alagsori átépítése, valamint a Budapesti Fegyház és Börtön rekonstrukciója. Már jelenleg sem a Tököli Bv. Intézet az egyetlen fiatalokat fogva tartó intézet, ugyanis ezen kívül Kecskeméten 30 fős befogadóképességű fiatalok bv. intézete működik. A fiatalok nőket a Pálhalmi Bv. Intézet mélykúti részlegében helyezük el.

A magyar jogalkotás törekszik olyan egyszerűsített eljárások bevezetésére, amelyek a bírósági eljárások alternatívái lehetnek bizonyos ügykategóriákban. Utalunk arra, hogy 1999. március 1. óta a felnőtt korúakkal szemben is el lehet halasztani a vádemelést. Az 1999. évi CX. törvény III. részében az eddigiek mellé új egyszerűsített eljárást vezetett be, a tárgyalásról lemondást (Be. XVII. B. Fejezet),

mely esetben a bíróság a bűncselekményre egyébként megállapított büntetési tétel helyett jóval enyhébb tételek között szabja ki a büntetést. A 2000. évi XIV. törvény – az ajánlásoknak is megfelelően – újraszabályozta az egyik letartóztatási okot. Az új büntetőeljárás törvény több olyan rendelkezést tartalmaz, amely az előzetes letartóztatás kiváltására lehet alkalmas. Fenntartja és továbbfejleszti például a lakhelyelhagyási tilalom intézményét, bevezeti a házi őrizetet, az útlevél elvételét, az óvadék intézményét.

A törvényhozó – amikor 1999. év végén arról döntött, hogy az új törvény hatálybalépését 2003. január 1. napjára halasztja; döntött arról is, hogy az új törvény szerinti lakhelyelhagyási tilalmat, a házi őrizetet és az útiokmány elvételének lehetőségét korábban hatályba lépteti. Ezért ezeket a jogintézményeket átvette a hatályos törvénybe és ezek 2000. március 1. óta alkalmazható intézkedések. A jogalkalmazói gyakorlat kialakulása után ezek az intézkedések az ügyek egy részében nyilvánvalóan képesek lesznek az előzetes letartóztatás alternatíváiként létezni.

A gyanúsított meghatározott helyen tartózkodásának elektromos eszközzel történő ellenőrzését a törvény szintén 2000. március 1-től lehetővé teszi a lakhelyelhagyási tilalom keretében elrendelt házi őrizet esetén [2/2000. (II. 26.) IM–BM együttes rendelet 1. § (3) bek. b) pont, 5. § (2) bek. c) pont].

A CPT küldöttsége nem hallott egyik meglátogatott büntetés-végrehajtási intézményben vagy más magyarországi büntetés-végrehajtási intézményben a személyzet által kínzásra vagy a testi durva bánásmód más formájára vonatkozó állítást; az ilyen bánásmódra vonatkozó, semmilyen más bizonyíték sem merült fel a látogatás során. A személyzet által szöbeli durvaságra vonatkozó néhány állítás hangzott el a fiatalokúak büntetés-végrehajtási intézetében; egészében véve azonban a személyzet és a fogvatartottak közötti kapcsolatok valamennyi meglátogatott intézményben kedvezőek, „pozitívak” voltak.

2. A CPT tájékoztatást kért 1999-re és 2000-re vonatkozóan a bv. személyi állomány általi durva bánásmód miatt benyújtott panaszok számáról, és az ezen panaszok eredményeként kezdeményezett fegyelmi és büntetőeljárások számáról; a bv. személyi állomány általi durva bánásmód alapján kiszabott fegyelmi, büntetőjogi szankciókról.

3. A CPT ajánlotta, hogy az a fogvatartott, akit igazságügyi vagy büntetés-végrehajtási hatóság IV. biztonsági csoportba sorolt, vagy akinek az ilyen rezsimbe való besorolását megújítják, írásban kapjon tájékoztatást az intézkedés indokolásáról (természetesen az adott indoklás nem tartalmazhatja azt az információt, amelynek a fogvatartottól való megtagadását a biztonsági követelmények megalapozottan alátámasztják); a fogvatartott, akivel szemben ilyen intézkedést szándékoznak alkalmazni, kapjon lehetőséget az ügyre vonatkozó véleményének kifejezésére; a fogvatartott ilyen rezsimben való elhelyezésének a lehető legrövidebbnek kell lennie és legalább háromhavonta felül kellene vizsgálni.

Minden országban számos úgynevezett „veszélyes” fogvatartott van (a fogalom különböző típusú személyeket takar, akikkel szemben speciális fogva tartási feltételekre van szükség. A fogvatartottak ezen csoportjának a teljes börtönnépesség igen kis arányát kell (vagy legalábbis kellene, ha az osztályozási rendszer kielégítően működik) képviselnie. Ez azonban olyan csoport, amely a CPT különleges aggodalmára ad okot, arra a tényre tekintettel, hogy annak szükségessége; az ilyen fogvatartottakkal szemben kivételes intézkedéseket hozzanak, az embertelen bánásmód nagyobb veszélyét hozza magával, mint az átlagos fogvatartott esetében.

Az ezen a területen tapasztalható veszélyt jól leírja az Európa Tanács miniszteri bizottságának a veszélyes fogvatartottak fogva tartásáról és a velük való bánásmódról szóló R (82) 17 számú, 1982. szeptember 24-én elfogadott ajánlása magyarázó jegyzetének (Explanatori Memorandum) következő kivonata: „43. pont

Az emberi méltóságot a bűnözéstől vagy a veszélyességtől függetlenül tiszteletben kell tartani, és ha az embert a szokásosnál szigorúbb feltételek között kell fogva tartani, minden erőfeszítést meg kell tenni, a biztonságos fogva tartás, a rend és a biztonság követelményeinek, a közösség jólétének követelményei megtartásával annak biztosítására, hogy az életkörülmények és feltételek ellensúlyozzák a szigorúbb fogva tartási helyzet káros hatásait – csökkent értelmi képesség, depresszió, szorongás, agresszió, neurózis, negatív értékek, megváltozott bioritmus. A legtöbb súlyos esetben fogvatartottak pusztán vegetatív létezésre hanyatlanak. Általában a károsodás visszafordítható, ám ha a fogva tartás, különösen maximális biztonságban, elhúzódik, az idő- és térérzékelés, továbbá a személyiség saját érzékelése, maradandóan súlyosan károsodhat –, „a személyiség megsemmisülése”.

Magától értetődő, hogy a fogvatartottat egyáltalán nem lehetne hosszabb ideig speciális biztonsági rendszerben tartani, mint ezt az általa jelentő veszély szükségessé teszi. Ez a besorolásról szóló határozat rendszeres felülvizsgálatát igényli. Továbbá, a fogvatartottakat amennyire lehet, teljes mértékben tájékoztatni kellene a besorolásuk okairól, és ha szükséges, annak megújításáról; ez többek között lehetővé teszi számukra, hogy az intézkedés megváltoztatására hathatós módon fellépjenek.

A küldöttség megfigyelte a Fővárosi Bv. Intézetben, hogy rutinszerűen alkalmazták a IV. biztonsági csoportban lévő fogvatartottakra a kényszerítő eszközt (pl. a kézbilincset és/vagy bokabilincset). Minden ilyen fogvatartottra kézbilincset tettek, amikor elhagyta a zárkáját, és ezen kívül olyanok is voltak, akire bokabilincset is helyeztek. Ezeket a kényszerítő eszközöket alkalmazták a szabadlevegőn való mozgás során is, annak ellenére, hogy erre teljesen zárt sétaudvaron került sor, amelyet rács vett körbe, ideértve a tetőrácsot is. Továbbá, ezt az eszközt a látogatások során is alkalmazták, amelyek külön látogatóhelyiségben

voltak, és ahol látogatóikkal csak telefonon érintkeztek. Hasonló intézkedéseket alkalmaztak a meglátogatott másik két intézetben (Fiatalkorúak Bv. Intézete és a Veszprém Megyei Bv. Intézet) is a IV. biztonsági csoport fogvatartottaival szemben is.

A kézbilincs és/vagy bokabilincs fogvatartottakon való rutinszerű alkalmazásának gyakorlata, amikor zárkájukon kívül vannak, erősen vitatható a CPT szerint, de leginkább akkor, ha hosszú időn át biztonságos környezetben alkalmazzák. A CPT úgy véli, hogy a szökésveszéllyel szembeni ellenintézkedésként más eszközök is találhatóak, és kellene is ilyeneket találni. Továbbá a kézbilincs/bokabilincs látogatás fogadásakor való viselése bizonyára mind a fogvatartott, mind pedig látogatója szempontjából megalázó lehet.

Összegezeképpen: a IV. biztonsági csoportba való fogvatartottakkal szembeni kényszereszközök alkalmazásának gyakorlata csak aránytalannak és büntető jellegűnek tekinthető. A CPT azt az ajánlást teszi, hogy a magyar hatóságok tegyenek azonnali lépéseket ennek a gyakorlatnak az észrevételeik tükrében való felülvizsgálatára.

Egyes IV. biztonsági csoportban lévő fogvatartottak hosszú időn át magánzárkában voltak, és különösen nagy nehézséget jelentett számukra, hogy látogatókat fogadjanak és telefonhoz jussanak, állítólag biztonsági okok miatt.

A CPT azt az ajánlást teszi, hogy a magyar hatóságok vizsgálják felül a IV. biztonsági csoportban lévő fogvatartottakra alkalmazott rezsimit, különösen a magánzárka, a látogatók és a telefonhoz jutás tekintetében. Mindezekelőtt biztosítani kell, hogy az ilyen fogvatartottak számára biztosítottak legyenek a megfelelő emberi kapcsolatok.

A kormány válasza szerint a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásáról szóló 6/1996. (VII. 12.) IM-rendelet (továbbiakban: R.) 42. §-a meghatározza, hogy a fogvatartottakat a befogadási bizottság sorolja a biztonsági csoportokba. A befogadási bizott-

ság R. 30. § (2) bek. alapján a fogvatartottakat személyesen meghallgatja. Ennek során a fogvatartottnak lehetősége van véleményének kifejtésére.

A jelenlegi szabályok szerint a fogvatartott a IV. biztonsági csoportba sorolásáról írásbeli indokolást nem kap. E gyakorlat felülvizsgálatát indokoltnak tartjuk. Megjegyezzük azonban, hogy a IV. biztonsági csoportba sorolást az esetek többségében olyan biztonsági okok teszik szükségessé, amelyek nem hozhatók a fogvatartott tudomására (R. 44. § (2) bek.).

A IV. biztonsági csoportba sorolás felülvizsgálatát a R. 43. § (1) bekezdése hathavonta írja elő. A R. jelenleg folyamatban lévő módosításakor ezt az időpontot három hónapra csökkentjük.

4. A CPT álláspontja szerint a IV. biztonsági csoportban lévő fogvatartottakkal szembeni kényszerítő eszközök alkalmazásának jelenlegi gyakorlata csak aránytalannak és büntető jellegűnek tekinthető. A CPT ezért ajánlotta, hogy a magyar hatóságok tegyenek azonnali lépéseket ennek a gyakorlatnak az észrevételei tükrében való felülvizsgálatára.

A magyar kormány válaszában utalt arra, hogy a IV. biztonsági csoportba sorolt fogvatartottakkal szemben csak azért, mert ebbe a kategóriába tartoznak, a bv. intézetekben kényszerítő eszközt nem alkalmaznak. Bizonyos esetekben a IV. biztonsági csoportba soroltak mintegy 1%-a esetében a R. 48. §-ában meghatározottak szerint mozgáskorlátozó eszközöket alkalmazunk, amelyek a fogvatartás biztonságát sértő, vagy veszélyeztető cselekmények megelőzése érdekében szükségesek. A jogszabályi rendelkezés alapján a mozgást korlátozó eszközök alkalmazásának részletes szabályait az országos parancsnok 1-1/25/2000. OP-intézkedése tartalmazza.

A IV. biztonsági csoportba soroltakkal szemben a jogszabályok szerint nem kötelező a mozgáskorlátozó eszközök alkalmazása (kéz-, illetve lábbilincs). A bv. intézet parancsnoka dönti el, hogy a R. 48 §-a alapján elrendeli-e a mozgáskorlátozó eszközök alkalmaz-

zását. Egyetértünk azzal, hogy ennek gyakorlatát felül kell vizsgálni annak érdekében, hogy csak a valóban szükséges esetekben alkalmazzanak mozgáskorlátozó eszközöket.

5. A CPT azt az ajánlást tette, hogy a magyar hatóságok vizsgálják fel a IV. biztonsági csoportban lévő fogvatartottakra alkalmazott rezsimet, különösen a magánzárka, a látogatások és a telefonhoz jutás tekintetében. Minde nélkülőt garantálni kell, hogy az ilyen fogvatartottak számára biztosítottak legyenek a megfelelő emberi kapcsolatok.

A magyar válasz szerint a IV. biztonsági csoportba sorolt fogvatartottak közül csak a bv. intézet biztonságára fokozottan veszélyes személyeket helyezik el egyszemélyes zárában. Ez az elhelyezés nem minősül sem büntetésnek, sem kirekesztésnek. Különösen a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. sz. tvr. (Bv. tvr.) 30. § (2) bekezdésének tükrében, amely előírja, hogy az elítélteket egyedül, ha azonban ennek feltételei hiányoznak, közösen kell elhelyezni.

Az egyedül elhelyezett fogvatartottak jogai nem csorbulnak, kapcsolattartásuk nem korlátozható, így ugyanolyan gyakran fogadhatnak látogatót és telefonálhatnak, mint a többi fogvatartott.

A rezsimszabályok és a foglalkoztatási lehetőségek tekintetében valóban indokolt az elzártságból fakadó hátrányok csökkentése. E tekintetben szükséges a rezsimszabályok felülvizsgálata.

Valamennyi bv. intézetben a minimum havi egy látogatás és a korlátlan levelezés alapjog. A fogvatartottak telefonhasználatát az intézetek házirendje szabályozza.

A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka utasította a bv. intézetek parancsnokait, hogy – az intézeti lehetőségeken belül – a keretszabályok előírásai alapján minél szélesebb körben érvényesítsék a fogvatartottak kapcsolattartását.

A fogvatartási feltételek vizsgálatáról szóló részben a CPT üdvözölt bizonyos javulásokat, amelyeket 1994 óta vezettek be a Fővárosi Bv.

Intézetben. Új, korszerű konyhát létesítettek az I. sz. objektumban, amely az egész intézményt ellátja élelemmel. Az intézet valamennyi objektumában most már új fürdőszobák vannak és van egy kis fitness-szoba is, továbbá kábeltevé. Társasjátékok és fizető telefonok álltak a fogvatartottak rendelkezésére az intézet minden emeletén; bár a telefonokhoz való jutás rendkívül korlátozott volt.

Ugyanúgy, mint 1994-ben, a CPT nem volt elragadtatva a Fővárosi Bv. Intézetben a fogvatartottaknak biztosított napirendtől. Csak kevés fogvatartottnak (a legtöbbször elítélt) biztosítottak munkát, és a férfi fogvatartottak számára nem nyújtottak sem munkát, sem szakképesítést adó szakoktatást; esetenként kevés női fogvatartott titkárnő-tanfolyamokra járhatott. Nem állt rendelkezésre továbbá helyiség sport-, vagy oktatási tevékenységek részére. Ezenkívül a küldöttség számos panaszt hallott arról, hogy a fogvatartottak számára nem mindig biztosították a szabadlevegőn való mozgást.

6. A CPT ajánlotta, hogy a magyar hatóságok tegyenek nyomatékos erőfeszítéseket a fogvatartottaknak szóló tevékenységi programok kifejlesztésére valamennyi Budapesten működő előzetes fogvatartó intézetben. Továbbá megismételte az 1994. évi látogatásáról szóló jelentésében tett azon ajánlását, hogy minden fogvatartott számára tegyenek lehetővé minden nap legalább egy óra szabadlevegőn való mozgást.

Az ajánlásra adott válasz szerint a Fővárosi Bv. Intézet III. sz. objektumának átadásával nagyobb lehetőség nyílt a közösségi-, egyházi-, karitatív és egyéb foglalkozási lehetőségek növelésére. A II. objektum alagsorában tervezett átalakítás tovább javíthatja a fogvatartottak foglalkoztatási lehetőségének bővítését. A fogvatartottak képzésének elősegítése érdekében a Budapesti Népfőiskolai Képzés keretében 2000. október 25-én 7 (hét) különböző kurzust indítottunk a fogvatartottak számára. Terveinkben szerepel, hogy ezt az oktatási formát folyamatosan fenntartjuk és szervezzük.

A szabadlevegőn tartózkodás az érvényben lévő szabályozásnak megfelelően történik. A Fővárosi Bv. Intézetnél, mint valamennyi bv. intézetben a napi egy óra szabadlevegőn tartózkodást biztosítjuk. Amennyiben a szabadlevegőn tartózkodást a fogvatartott nem kívánja igénybe venni, ezt dokumentálni kell.

7. A CPT tájékoztatást kért arról, hogy már működik-e az új intézet, valamint mindkét budapesti előzeteseket fogva tartó intézetben elhelyezett fogvatartottak számáraól.

8. A Fiatalkorúak Bv. Intézete vonatkozásában a CPT ajánlotta erőfeszítéseket megtevélt a fogadóköri letben rendelkezésre álló zárkák számának jobb kihasználása és a helyiségek, különösen pedig a mellékhelyiségek rendszeres tisztítása érdekében.

A befogadó körlet, amely közös a szomszédos börtönkörházzal, öt zárkát foglalt magában a bizottság látogatásakor. Az egyik ilyen zárkában mintegy 30 elítélt fogvatartott volt éppen akkor elhelyezve (akik az ország különböző büntetés-végrehajtási intézeteiből és rendőrségi fogdáiból érkeztek), egy másik zárkában pedig egy fiatalkorú volt elhelyezve. A zárkában csak egy löcse és mosdókagyló volt, és a szomszédos illemhelyek siralmas állapotban voltak. A fogvatartottaknak órákat kellett ezekben a zárkákban tölteniük, közöttük olyanok is voltak, akik álltak.

Az intézet parancsnoka intézkedett a befogadó körlet tisztántartására. 2001. évben új befogadó körletet tervezünk kialakítani, amely végképp megoldja ezt a problémát (tartalmazza a kormány válasza).

9. A CPT azt az ajánlást tette, hogy tegyenek intézkedéseket a természetes megvilágítás, a mesterséges világítás és a szellőzés javítására, az elkülönítő/figyelmező zárkákban a Fiatalkorúak Bv. Intézetében. Ezenkívül kívánatos lenne az illemhelyeket felújítani.

A CPT visszatért az 1994. évi látogatásáról szóló jelentésében tett ajánlására, a megvalósítása érdekében tett intézkedésről szóló magyar közbejáró jelentésben foglaltakra, és megállapította, hogy a természetes megvilágítás a

tett intézkedések ellenére nem javult, mivel az rekonstrukciós munkát igényel. A jelen látogatáskor az elkülönítő/figyelmező zárkák még mindig sivárak, nyomasztóak és rosszul szellőzöttek, az illemhelyek igen rossz, lepusztult állapotban voltak.

A kormány válasza szerint a zárkák természetes megvilágítása konstrukciós probléma. A mesterséges megvilágítás javítására intézkedés történt. Az illemhelyek javítása a rendszeres fogvatartotti rongálások miatt folyamatosan tart.

10. A CPT lépések megtételét ajánlotta annak biztosítására, hogy a fogvatartottak számára napi egy órás szabadlevegőn mozgást biztosítsanak.

A bv. intézet parancsnoka intézkedett az egy óra szabadlevegőn tartózkodás rendszeres betartására.

11. 1994. évi látogatása során a CPT kedvező benyomást kapott a Tökölön alkalmazott multidiszciplináris hozzáállásról. 1999-ben mintegy 120 fiatalok járt általános iskolai osztályokba, ahol külső tanárok tanítottak. Ezenkívül 10 fiatalok vett részt szakmai alapképzésben (festő szakmában), és mintegy 50 fiatal dolgozott különféle műhelyekben (kerékpár-, autógumi- és motorkerékpár-javítás, kőművesmunka). 110 fiataloknak és 140 felnőttnek az intézetben belül volt munkája.

12. A bizottság azt az észrevételt tette, hogy a fiatalok bv. intézetében a fogvatartási körletek még mindig meglehetősen barátságatlanok.

Az intézet parancsnoka utasítást kapott az intézet körleteinek barátságosabbá tételére. Ezek alapján elrendelte a körleteken a biztonságára nem veszélyes dekorációk elhelyezését.

13. A bizottság a Veszprém Megyei Bv. Intézetéről azt a megállapítást rögzítette, hogy komoly mértékben túlszűfolt és a lepusztulás előrehaladott stádiumában van.

14. A CPT ajánlotta, hogy a magyar hatóságok tegyenek lépéseket a Veszprém Megyei Bv. Intézet kihasználtsági/lakossűrűségnek (fogvatartottak száma/terület) mutatóinak az

elfogadható szintre való csökkentése érdekében. Erre a célra 4 nm/fogvatartott standard célszerűen elfogadható. Biztosítsák, hogy a fogvatartottaknak legalább hetente egy alkalommal alkalmuk legyen meleg vízzel tusolni. Vizsgálják meg a zárkák szellőzése javításának eszközeit.

A magyar kormány egyetértett az ajánlásban foglaltakkal, a 4 nm-es mozgástérre vonatkozó javaslat elfogadható a válasz szerint, az újonnan épülő Veszprémi Bv. Intézetben ezt érvényesíteni kívánja. Előterjesztést tett a R. módosítására, hogy az előzetesen letartóztatottak esetében a férőhely megállapításánál 4 nm/fő mozgástér kerüljön meghatározásra.

A veszprémi bv. intézetben intézkedés történt a fürdő megjavítására, azóta a heti egyszeri meleg vizes fürdés lehetősége biztosított a fogvatartottak részére. A Veszprémi Bv. Intézet műemlék jellegű épület, ezért a nyílászárók megnagyobbítása nem lehetséges. Az épülő új intézetben ilyen problémák nem merülhetnek már fel.

15. A CPT azt az ajánlást tette, hogy az új érkezők ideiglenes elhelyezésére és büntetésre használt, két egyenként 3 nm-es zárka azonnal kivonandó a használatból.

Az ajánlásban említett 3 nm-es helyiségek felújítása megtörtént. Az intézet ezt sohasem használta a fogvatartottak fenyítésére, hanem „városzobaként” üzemelt a fogvatartottak szállítása esetén. A fogvatartottak itt maximum 20-30 percet töltöttek el – tartalmazza a kormány válasza.

16. A CPT ajánlást tett továbbá a következők biztosítására is:

– valamennyi fogvatartott a napésszerű részét (pl. 8 órát vagy többet) töltse a zárkáján kívül különféle célirányos tevékenységekkel (munka, lehetőleg szakmai, oktatás, kikapcsolódás, társas tevékenység);

– valamennyi fogvatartottnak naponta legalább egy órai szabadlevegőn való mozgási lehetőségére;

– továbbá, hogy a fogvatartottnak a zárkájukban rádió (télévékészülék) legyen.

Az intézetben népfőiskolai oktatás indult 2000 szeptemberétől, ezenkívül széles körű egyházi programok is bevezetésre kerültek. 2000. április hónapban a szabadlevegőn tartózkodás céljára szolgáló udvar átalakítása megtörtént, így biztosítva van a napi egy óra mozgás lehetősége. A veszprémi bv. intézetben a fogvatartottaknak engedélyezett a rádió- és televíziókészülékek használata. Minden zárkában legalább egy rádiókészülék van, ezen felül az intézetben jelenleg 23 db televíziókészülék üzemel.

17. A CPT továbbá még tájékoztatást kért a 2002-ben megnyitni tervezett új büntetés-végrehajtási intézetről.

A tájékoztatás szerint a Veszprémi Önkormányzattal közösen kiválasztott építési területet az Igazságügyi Minisztérium megvásárolta a Honvédelmi Minisztériumtól, a Veszprém–Kárdártai út mellett 5,5 hektárt jelölt ki egyrészt az új bv. intézet, másrészt 15 szolgálati lakás építésének céljára. Az elfogadott általános rendezési terv, illetve a büntetés-végrehajtás szakemberei által összeállított tender alapján nyílt közbeszerzési pályázatot írtak ki a tervezésre, a kiviteli tervek előkészítési határideje 2001. február 28. A kivitelezés műszaki időtartama mintegy két év. A beruházás 200 fő fogvatartotti férőhelybővítést jelent. Ezzel eleget tudunk tenni az állampolgári jogok országgyűlési biztosa és a CPT által tett ajánlásoknak – tartalmazza a kormány által nyújtott tájékoztatás.

18. A CPT ajánlása szerint a Fővárosi Bv. Intézetben a két betöltetlen pszichológusi állás további késedelem nélkül betöltendő.

Az ajánlásnak úgy tudunk eleget tenni, hogy a Fővárosi Bv. Intézet szerződést kötött két pszichológussal, akik folyamatosan – bár rész munkaidőben – látják el a feladatot. Jelentős vívmánynak könyvelhető el a főfoglalkozású pszichiáter alkalmazása. A személyi állomány közül egy személy váltalta a pszichológusi képzést, beiskolázása megtörtént.

19. A CPT ajánlotta azonnali lépések megtételét annak biztosítására, hogy a fiatalok

bv. intézetében legalább egy orvosi álláshelyet késedelem nélkül betöltsenek.

A Tököli Bv. Intézet ugyancsak két szakorvos rész munkaidőben történő foglalkoztatásával tudja biztosítani az ott elhelyezett fogvatartottak ellátását. Személyzeti intézkedésekkel mindent megteszünk azért, hogy főállású orvos és pszichológus lássa el a feladatokat.

20. A CPT azt ajánlotta, hogy a Veszprémi Bv. Intézet kapjon saját orvost, aki legalább félállásban ott dolgozik, továbbá elsősegély nyújtására illetékes személy mindig legyen az intézetben, lehetőleg elismert ápolói képességgel.

Ezzel kapcsolatban a CPT felhívta a figyelmet arra, hogy a büntetés-végrehajtási egészségügyi ellátás feladatának nem lenne szabad csak a beteg páciensek kezelésére korlátozódnia. A szociális és megelőző gyógyítás felelősségét is viselnie kellene. Különösen a büntetés-végrehajtási egészségügyi szolgálatok dolga – ha szükséges, más hatóságokkal közösen eljárva –, hogy felügyeljék az élelmezést (az élelem mennyisége, minősége, elkészítése és elosztása) és a higiéniai feltételek (a ruházat és az ágyhuzat tisztasága; folyóvízhez való jutás; egészségügyi felszerelések), tovább a zárkák fűtését, világítását és szellőzését. A munkára és a szabadlevegőn való mozgás megoldásaira is figyelemmel kellene lennie. Az egészségtelenség, a zsúfoltság és a tétlenség – amely tényező mind megvan a Veszprémi Bv. Intézetben – a fogvatartott számára egyéni orvosi segítségnyújtást, vagy általános orvosi fellépést tehet szükségessé.

Ezért tette a CPT azt az ajánlást, hogy a Veszprémi Bv. Intézetnek legyen saját orvosa, aki legalább félállásban dolgozik.

Felhívta továbbá a CPT a figyelmet arra is, hogy elsősegély nyújtására alkalmas személynek mindig jelen kellene lennie az intézetben; ez lehetőleg olyan személy, aki elismert ápolói képesítéssel rendelkezik.

A válasz szerint a Veszprémi Bv. Intézet megbízási szerződést kötött megfelelő szakorvossal a fogvatartottak gyógyító-megelőző

alapellátásának végrehajtására. A Veszprémi Bv. Intézetben az ápolószemélyzet nyújtott munkaidőben, nyitástól zárásig dolgozik, egyéb időpontokban és szükség esetén a városi egészségügyi intézmények és szolgáltatók korlátlanul rendelkezésre állnak.

A bv. intézetek többségében, az ügynevezett letöltőházakban biztosított a folyamatos 24 órás szakápolói jelenlét és mellé még a készenléti ügyeleti orvosi szolgálat. A megyei előzetesházakban többnyire nyitástól zárásig, általában reggel 7 órától este 7 óráig szerveznek ápolói szolgálatot. Éjszaka és munkaszüneti napokon soron kívül igénybe vehetők a városi egészségügyi intézmények. Az elemi elsősegély-nyújtási ismeretek oktatása a bv. őrszemélyzet kiképzésének része, így kivételes esetben a szolgálatban lévő őrök, felügyelők – a mentőegység megérkezéséig – a szükséges beavatkozásokat el tudják végezni.

A bizottság egyébként a Veszprémi Bv. Intézet egészségügyi ellátásának más aspektusait általában megfelelőeknek találta. Minden újonnan érkezett fogva tartottat felvétele után rövid idővel később látott orvos, és az egészségügyi ellátás létét és működését ismertető füzetet kapott. A fogva tartás alatt a fogvatartottak az egészségügyi ellátó szolgáltatóhoz bizalom alapján fordulhattak, ezért az ápolónő naponta végigjárta a körleteket. A szakorvosi ellátáshoz a szomszédos közkórház révén közvetlenül, vagy a tököli büntetés-végrehajtási központi kórház révén lehet jutni és a fogászati kezelést egy rendőr-fogorvos biztosította a veszprémi rendőrkapitányságon.

21. A CPT még 1994-ben megjegyezte, hogy Magyarországon minden fogvatartottat kötelező HIV-teszt alá vetnek. Közben ső jelentésükben a magyar hatóságok arról tájékoztatták a bizottságot, hogy a HIV-szűrést a fogvatartott beleegyezésével végzik. Az 1999. évi látogatás során azonban a küldöttséget úgy tájékoztatták, hogy azokat a fogvatartottakat, akik nem egyeztek bele az ilyen szűrésbe, azonnal a megfelelő intézmény elkülönítőjében helyezik el (továbbá azokat is, akiket HIV-

pozitívnak találtak). Az ilyen fogvatartottakat a továbbiakban átszállítják a Bv. Központi Kórházába, különösen pedig annak ügynevezett K egységébe, amelyet 1999. április hónapban hoztak létre.

A CPT azonban aggodalommal jegyezte meg, hogy a K egységben tartott fogvatartottak teljesen el voltak szigetelve a „többi börtönpesszéstől”. Továbbá, az egységben alkalmazott személyzet nagyon félt a fogvatartottak egészségi állapotától és speciális pótlékot („veszélyességi pótlék”) kapnak. Az uralkodó légkör meggátolta a fogvatartottakat abban, hogy a börtönkantinhoz és a könyvtárhoz férjenek, a telefonhoz jutást is megnehezítette számukra.

A bizottság véleménye szerint ez a helyzet a HIV körüli eltúlzott, tudományosan megalapozatlan érveken alapuló félelmet tükröz. A magyar hatóságok által nyújtott azon tájékoztatással is ellentétesnek találták, hogy „*valamennyi alkalmazott eljárás során különös gondot fordítanak a fogvatartottak bármely, HIV-fertőzöttségen vagy HIV-szűrésen alapuló hátrányos megkülönböztetésének elkerülésére*”. Ezzel kapcsolatban a CPT hangsúlyozta, hogy nincs orvosi igazolás a fogvatartottak kizárólag azon az alapon való elkülönítésére, hogy HIV-pozitív. Egyértelműen szükségesnek találták az egészségügyi képzést mind az irányítás, mind pedig a személyzet szintjén.

A CPT azt az ajánlást tette, hogy a magyar hatóságok hozzák HIV-politikájukat összhangba a megfelelő standardokkal, különösen azokkal, amelyeket az Egészségügyi Világszervezet és az Európa Tanács állított fel. A büntetés-végrehajtási intézetekben dolgozó személyzetet kívánatos folyamatos képzésben részesíteni a megtartandó megelőző intézkedésekről és a HIV-pozitív személyek tekintetében tanúsítandó magatartásról, továbbá megfelelő utasításokat adni a hátrányos megkülönböztetés tilalmával és a titoktartással kapcsolatban.

A magyar kormány válasza részletesen kifejti a magyar HIV-politikát, a CPT figyelmét

arra irányítva, hogy Magyarország kiugróan alacsony HIV-fertőzöttségi mutatókkal rendelkezik és ezért a HIV/AIDS a ritka, a közvéleményben pánikot keltően veszélyes megbetegedés szerepét tölti be. A civil egészségügyi ellátásban is elsősorban a specializált intézményeket keresik fel a betegek és az elsődleges ellátást követően a szakintézmény segítségét veszik igénybe az egészségügyi ellátók.

Emiatt a közvélekedés miatt gondolnunk kell arra is, hogy a HIV-pozitív személyek megítélése a fogvatartottak körében igen negatív lehet, esetleg a pozitív személyek számára fizikai veszélyeket rejt magában. A szemlélet megváltoztatásához időre van szükség, adminisztratív intézkedések ehhez nem elegendők. Az orvosképzés során 1986 óta a curriculum integráns részeként kerül oktatásra a HIV/AIDS probléma.

A Nemzeti AIDS bizottság komoly erőfeszítéseket tesz mind a prevenció, mind pedig a pozitív személyek diszkriminációjának megelőzése érdekében. Az elmúlt években elsősorban a prevenció terén értünk el sikereket. Úgy látjuk, hogy a szakdolgozók körében valóban szükséges a képzési anyag további kiéngesztése a HIV/AIDS problémáját illetően.

A bizottsági jelentésben említett „veszélyességi pótlék” nem korlátozódik a HIV-pozitív személyek környezetében dolgozó egészségügyi személyzetre, hanem az egészségügyi dolgozók igen jelentős hányadát – köztük a fertőző betegeket ellátó osztályokon dolgozókat, vagy a fokozott pszichés terhelésnek kitett hospice osztályos dolgozókat – illeti meg.

Magyarországon a fogvatartottak HIV-szűrése „a szerzett immunhiányos tünetcsoport terjedésének meggátolása érdekében szükséges intézkedésekről és a szűrővizsgálat elrendeléséről” szóló 5/1988. (V. 31.) SZEM-rendelet alapján történik. Amennyiben ezt a jogszabályt az egészségügyi tárca megváltoztatja, a szűrési rendszer fenntartását a büntetés-végrehajtás továbbra is indokoltnak tartja a fogvatartottak kérelmére, önkéntesen mintegy egészségügyi

szolgáltatásként. A rendelet felsorolja azokat a személyeket – köztük a bv. intézetekben szabadságvesztés-büntetést töltő fogvatartottakat –, akik a HIV-vírussal való fertőzöttség megállapítása céljából kötelesek magukat szűrővizsgálatnak alávetni. Tehát a büntetés-végrehajtás nem kezdeményezője a szűrésnek, csupán jogszabályi előírást hajt végre. Tapasztalataink azt igazolják, hogy a fogvatartottak igénylik a szűrést, és azt rendkívül ritkán tagadják meg. A kiszűrt HIV-pozitív személyek összevont elhelyezésének elsősorban a gyakorlati teendők szempontjából van jelentősége, nem pedig epidemiológiai indíttatású.

Magyarországon a HIV-fertőzöttek ellátása fővároscentrikus. Az új HIV-pozitív személyt az Országos Bőr- és Nemikórtani Intézet gondozásba veszi. A HIV-fertőzöttek gyógyszeres kezeléséért, állapotuk kontrolljára, laboratóriumi ellenőrzésük szintén központilag, a Fővárosi Szent László Kórházban történik. Szükség szerint, de általában havonta rendelik vissza a gondozottakat. A büntetés-végrehajtás csak aránytalanul nagy ráfordítással tudná vállalni, hogy a fővárostól távoli intézetekben ilyen rendszerességgel szállítson ellenőrző vizsgálatra HIV-pozitív személyeket.

A kormány válaszából kiűnően megteremtettük mindazon feltételeket, amelyek révén a bv. személyzet és a fogvatartottak elsajátíthatták a HIV/AIDS kérdéssel kapcsolatos ismereteket. Néhány esetben tapasztalható volt, hogy pánikhelyzet alakul ki, ha a HIV-fertőzöttség testközelbe kerül, bár az utóbbi fél évben a felvilágosításnak és a CPT vizsgálatának köszönhetően némi javulás és határozott szemléletváltozás is érezhető.

22. A CPT tájékoztatást kért a magyar hatóságoktól az öngyilkosság megelőzésével kapcsolatban felvetett kérdésekre vonatkozóan. Már 1994. évi jelentésében is azt az ajánlást tette a CPT, hogy valósuljon meg az öngyilkosság-megelőző politika a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben, és hogy az öngyilkossági veszélyt hordozónak tekintett fogvatartottak számára használt két speciális zárkát

helyezzék üzemén kívül. A magyar hatóságok közbenső jelentésükben tudatták, hogy a „Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság most készíti az öngyilkosság megelőzésére irányuló stratégiát”, és hogy „a szakértők most vizsgálják azoknak a speciális zárkáknak az alkalmazását, amelyekben az önmagukra és másokra veszélyt jelentő lakókat helyezik el...”

1999. évi látogatása során a CPT-t arról tájékoztatták, hogy az említett zárkák még mindig használatban vannak, bár csak igen rövid időszakokra. Ami fontosabb: a küldöttség tudomására jutott, hogy az öngyilkossági kísérleteket fegyelmi jogsértésként szankcionálják, és hogy a lakóknak formálisan le kell mondaniuk az öngyilkosságról. A CPT véleménye szerint a fegyelmi intézkedés nem megfelelő válasz a rossz pszichológiai állapotra. A CPT e tárgyban magyarázatot kért a magyar hatóságoktól.

A kormány válasza tartalmazza, hogy az öngyilkosság megelőzésével kapcsolatban az orvos szakértői megközelítés oldaláról tudunk elsősorban tájékoztatást adni. A magyar Suicidológiai Társaság 1999-ben önálló kongresszusi, továbbképzési szekciót szentelt a fogvatartottak öngyilkosságának. Ezen jól érzékelhető volt, hogy a pszichológusok, pszichiáterek, pedagógusok és a büntetés-végrehajtási intézményvezetők egyre elmélyültebben és tudományos megalapozottsággal foglalkoznak a kérdéssel. A témáról több előadás elhangzott a Magyar Igazságügyi Orvosok Társasága 2000. évi nagygyűlésén is. A témával kapcsolatos elemzés és prevenciós stratégia tehát kidolgozottak mondható. Előttünk álló feladat a büntetés-végrehajtás érdekeinek figyelembevételével a gyakorlati, cselekvési terv megalkotása. A valódi öngyilkossági kísérlet és a kizárólag a fogva tartás körülményeinek megváltoztatására irányuló (börtönkórházba kerülés, soronkívüli betegláthatási látogatás kikényszerítése stb.) önsértés elhatárolása orvosi, pszichológusi szakfeladat, fegyelmi megítélése azonban nem orvosi kompetencia.

A magyar büntetés-végrehajtás kialakított a maga sajátos suicidprevenciós stratégiáját,

amelyben elkülöníti a valós szándékot a manipulatív; teátrális cselekményektől. A CPT-jelentésben említett zárkahasználtra ugyan rendkívül ritkán, de kétségtelenül sor kerül jogszabályi előírások alapján. Az elkülönítést minden esetben orvosi vizsgálat előzi meg, maximum 6 óráig tart, óránként orvosi ellenőrzés mellett.

Több évtizedes tapasztalatunk szerint a fenti eseteknél valós öngyilkossági szándékkal nem kell számolni. A valódi suicidium viszont fokozott figyelmet követel. Ebben az évben e tárgykörben több konferencia megtartására is sor került, melyeken a témában elismert szakértők tartottak előadásokat. Bár mint azt a téma egy jeles képviselője hangoztatta, az eltökélt öngyilkossági szándékkal szemben a pszichiátriai szakma tehetetlen, a magyar bv. vezetése úgy ítéli meg, mégis meg kell tennie a megelőző óvintézkedéseket. A taglalt elméleti felkészítésen túl minden befogadáskor az öngyilkossági kísérletek kiderítése. Amennyiben a szakemberek ilyen információra bukkannak, kiemelt figyelemmel kezelik a fogvatartottat. A suicidkísérletet elkövetőt, amennyiben állapotát válságosnak ítélik és szándékát továbbra is hangoztatja, kivizsgálásra és gyógykezelésre az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetbe utalják, ahonnan a kezelés befejezése után konkrét terápiás javaslattal küldik vissza az intézetbe. Az öngyilkossági kísérletet elkövetett személyt öngyilkossági szándékáról nyilatkoztatják, amelyet a további ellátásával kapcsolatban figyelembe vesznek.

23. A CPT lényegesnek tartja, hogy a magyar büntetés-végrehajtási hatóságok erőfeszítéseket tegyenek olyan környezet kialakítására, amelyben a kábítószer-problémák nélküli fogvatartottak esetében ilyen gondok nem alakulnak ki, azok pedig, akiknek vannak ilyen problémáik, segítséget kapnak ezek leküzdéséhez. Ezzel kapcsolatban az 1999. évi látogatás során összegyűjtött információ azt mutatta a bizottságnak, hogy a kábítószer-használat

terjed a magyar büntetés-végrehajtási rendszerben. A fiatalokúak tököli büntetés-végrehajtási intézetében a hatóságok kábítószermentes körletek létrehozását és a látogatókkal szemben alkalmazott szigorú biztonsági intézkedések alkalmazását tervezték.

A CPT-t aggodalommal tölti el a kábítószerfüggő fogvatartottakra vonatkozó nemzeti politika hiánya, különösen pedig az, hogy nincsenek irányelvek a büntetés-végrehajtási rendszerbe való befogadásakor elvonási tünetekkel szenvedő fogvatartottakra nézve. A CPT tájékoztatást kért azokról az intézkedésekről, amelyeket a hatóságok ezeknek a problémáknak a feldolgozására terveznek.

A válasz szerint a nemzeti drogstratégia decemberi országgyűlési elfogadása keretét ad ahhoz, hogy intézkedéscsomag készüljön a kábítószer-élvező fogvatartottakat érintően is. A kábítószer-probléma jelentősége ugrásszerűen nőtt az elmúlt időszakban és a hagyományosan alkoholfüggőség problémájával foglalkozó addiktológus szakembergárda jelenleg készül fel a tömeges méretűvé növekedett kábítószer-függőség magas színvonalú kezelésére.

A témában vezető szerepet játszik az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet, amelyben önálló drogosztályt hoztak létre olyan szakemberek részvételével, akik hosszú évek óta a drogprevenció, a droggal kapcsolatos intervenció és az utcai szociális munka szervezésével foglalkoztak az orvosi leszoktatás mellett.

A börtönön belüli kábítószer-problémák kezelésére ugyancsak készült stratégia, bár meg kell jegyeznünk, hogy akár a jóléti, akár nehezebb körülmények között élő társadalmakkal összehasonlítva a magyar viszonyok kedvezőbbek. Ez persze nem mentesít az alól, hogy lehetőleg minden módon felkészüljünk a kábítószermentes börtönök elérésére. Drogstratégiánk első intézkedései voltak az oktatóprogramok, a börtönszemélyzet részére indított drogfelismerő tanfolyamok. Jövő évben tervezzük e továbbképzések megismétlését. A

fogvatartottak egészségügyi befogadásának része a drogfogyasztással kapcsolatos kiképzés, amely legalább megközelítő tájékoztatásra ad lehetőséget. Rövidesen elkészül az a speciális kérdőív, amellyel pontosabb információkhoz lehet jutni e tárgyban. A kínálatcsökkentés érdekében az intézetekben folyamatos ellenőrzés folyik.

A Budapesti Fegyház és Börtönben már az idén bevezettük az önkéntes kezelést vállalók részére a speciális csoportterápiás foglalkozásokat. A tudományos konferenciák keretében zajló elméleti felkészülések mellett nagy jelentőségűnek ítéljük a jogszabály módosításának kezdeményezését, amellyel kialakíthatóvá válnak a börtönökben az úgynevezett kábítószermentes körletek.

24. Az 1994. évi jelentésében a CPT kiemelte, hogy nem kielégítő a Fővárosi Bv. Intézetben a látogatásokkal kapcsolatban uralkodó helyzet, a látogatás engedélyezése és körülményei. Ezzel kapcsolatban 1999-ben nem volt javulás tapasztalható; a látogatás engedélyezése csak havi egy óra volt, és a látogatószobát nagyon piszkosnak találták. A CPT-nek meg kellett ismételnie az ezzel kapcsolatos korábbi ajánlásait. Ajánlotta a Fővárosi Bv. Intézetben a látogatások engedélyezésének lényeges növelését és azoknak a körülményeknek a javításával kapcsolatos vizsgálódást, amelyek között a látogatások történnék.

A Veszprémi Bv. Intézetben a fogvatartottak nagy többségét üvegfallal választották el látogatójától, és telefonon keresztül beszélgett velük. A CPT elismeri, hogy alkalmanként biztonsági érdekekből egyes fogvatartottak tekintetében szükséges lehet korlátozásokat alkalmazni a látogatások során. Kívánatos azonban ezeket a korlátozásokat az ügy által megkövetelt körülményekre szorítani és a lehető legrövidebb időtartamban alkalmazni. A CPT azt az ajánlást teszi, hogy a Veszprémi Bv. Intézetben vizsgálják felül a látogatások lebonyolítását annak biztosítására, hogy amennyire lehetséges, a fogvatartottak a látogatásokat

ésszerűen nyitott körülmények között fogadhassák.

A válasz szerint a Fővárosi Bv. Intézet a bővítést követően nagyobb lehetőségekkel fog rendelkezni a látogatók fogadása terén. A fogvatartottak külvilággal való kapcsolattartását csak jogszabályban meghatározott módon lehet korlátozni. A kiemelt figyelmet igénylő (veszélyes) fogvatartottak látogatását is biztosítani kell, sőt, esetükben a szigorúbb rezsimmialatt is indokolt lehet a hozzátartozó gyakoribb fogadása.

Valamennyi, így a Veszprém Megyei Bv. Intézet parancsnoka is utasítást kapott a látogatások differenciált végrehajtására.

25. A CPT által meglátogatott három büntetés-végrehajtási intézetben a telefonhoz jutás szigorú felügyelet mellett történt. Valamennyi számot (az ügyvédnek szóló hívás kivételével) a személyzet valamelyik tagjának kellett tárcsázni, aki a beszélgetés alatt mindvégig a fogvatartott mellett állt. Következésképpen a személyzet a telefonbeszélgetések túlzott felügyeletével komoly mértékben korlátozta a fogvatartottak telefonhoz jutását; a meglátogatott intézetekben a fogvatartottak a hétvégeken legfeljebb 3 percig telefonálhattak.

A CPT véleménye szerint ez az általános eljárás nemcsak a személyzeti források szempontjából terhes, hanem a biztonság szempontjából is hatástalan, tekintettel arra, hogy a fogvatartottak szabadon hozzáférhettek családjukhoz, barátaikhoz a látogatások során.

A CPT azt ajánlotta, hogy a bv. intézetek tegyenek lépéseket a telefonhívásokra alkalmazott eljárásnak a jelentésében foglalt megjegyzések tükrében való felülvizsgálata végett. A célnak annak kellene lennie, hogy jelentősen növeljék a fogvatartottak telefonhoz való jutását; a telefonhívások szigorú felügyeletének inkább kivételesnek, mint általánosnak kellene lennie.

A magyar válasz szerint a fogvatartottak telefonálását az intézeti szabályozások tartalmazzák. Az előzetesen letartóztatottak esetében a büntetőeljárásról szóló törvény köte-

lezővé teszi – a védővel való kapcsolattartás kivételével – a szóbeli vagy írásbeli érintkezés ellenőrzését. Az elítéltek telefonbeszélgetésének ellenőrzése szűrőpróbaszerű.

26. A CPT azt ajánlotta, hogy a fegyelmi eljárás alá vont fogvatartottak formálisan legyenek jogosultak írásos tájékoztatást kapni a velük szembeni vádról, és kapjanak elégséges időt a védelmükre való felkészülésre, mellettük tanúskodó tanúkat hívni és az ellenük bizonyítékot nyújtó tanúkat kereszkérdés alá vetni.

A látogatáskor a küldöttséget arról tájékoztatták, hogy a fogvatartottak általában megmutatják a fegyelmi vétségeket részletező nyomtatványt; azonban erről nem adnak nekik másolatot. A fogvatartottaknak joguk van ahhoz, hogy ügyvéddel képviseltessék magukat a fegyelmi tárgyaláson, ám nem jogosultak kereszkérdéseket intézni a tanúkhöz.

A magyar válasz az ajánlással való egyetértést juttatja kifejezésre abban, hogy a fegyelmi eljárás tényéről és okáról tájékoztatást kapjon a fogvatartott. A fegyelmi cselekmények kivizsgálása során ez idáig is lehetősége volt ezek megismerésére. A fogvatartottak jogai a fegyelmi eljárásokban maradéktalanul érvényesülnek. A fogvatartott az eljárás során kereszkérdéseket tehet fel, szabadon fejtheti ki álláspontját és előadhatja védekezését. Ügyvédi képviselők ezek a jogok a védőt is – korlátozások nélkül – megilletik.

A fegyelmi ügyekben érintetteket azonnal tájékoztatják az eljárás megindításáról írásban és szóban egyaránt, amit aláírásukkal vesznek tudomásul.

Intézkedés történt a bv. intézetekben fogvatartottak fegyelmi ügyeinek intézéséről szóló 0289/1996. (IK. Bv. Mell. 10.) OP-intézkedés módosítására annak érdekében, hogy az el-lene folyó fegyelmi eljárás megindításának okáról a fogvatartott – dokumentált módon – tájékoztatást kapjon.

27. A CPT tájékoztatást kért arról; alkalmazták-e azt a gyakorlatot Magyarország büntetés-végrehajtási intézeteiben, hogy a bv.

intézet igazgatójához titkosan, írásban lehesen fordulni. Egyébként örömmel állapította meg, hogy a magyar hatóságok ezt a Fővárosi Bv. Intézetben biztosítják. Ebből a célból ládákat helyeztek el a szabadlevegőn való mozgásra szolgáló terület mellett.

Válaszunk szerint a CPT előző ajánlásának megfelelően valamennyi intézetben kialakításra került az a rendszer, amelyben a fogvatartottak közvetlenül és titkosan, írásban fordulhatnak az intézet parancsnokához. A rendszerellenőrzéseink szerint megfelelően működik.

Összegzés és következtetés

A CPT küldöttsége nem hallott a meglátogatott intézetekben vagy Magyarország más büntetés-végrehajtási intézeteiben a személyzet által alkalmazott kínzásra, vagy a fizikai durva bánásmódra, bántalmazásra vonatkozó állítást; a látogatás során nem akadt az ilyen bánásmódra vonatkozó semmilyen más bizonyítékra sem. A személyzet általi verbális durvaságra, bántalmazásra vonatkozó néhány állítás elhangzott a fiatalok büntetés-végrehajtási intézetében; egészében azonban a személyzet és a fogvatartottak közötti kapcsolatokat minden meglátogatott intézetben kedvezőnek találta.

Az 1999. évi látogatás során tapasztalt tények felfedték, hogy a magyar büntetés-végrehajtási rendszert továbbra is „rontja” a zsúfoltság. Míg elismeri a probléma kezelésére tett erőfeszítéseket, a CPT hangsúlyozta, a további férőhelyek biztosítása nem feltétlenül alkalmas arra, hogy végső megoldást kínáljon. A bizottság azt az ajánlást tette, hogy a magyar hatóságok erőteljesen folytassák a büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltsága elleni küzdelemre szánt intézkedések teljes körének a végrehajtását, az Európa Tanács miniszteri bizottságának ajánlásaiban már megfogalmazott alapelvek figyelembevételével.

A CPT-nek súlyos kétségei vannak azon körülmények bizonyos vonatkozásait illetően, amelyek között a IV. büntetés-végrehajtási fokozatba, biztonsági csoportba sorolt (vagyis veszélyesnek tekintett) fogvatartottakat őrizték. Kényszerítő eszközöket (pl. csuklóbilincset, lábbilincset) rutinszerűen alkalmaztak az ilyen fogvatartottakra, amikor a zárkaikon kívül voltak; továbbá voltak közöttük olyanok, akiket jelentős időn keresztül magánzárkában tartottak és különös nehézséget jelentett számukra a látogatók fogadása és a telefonhoz jutás. A bizottság azt az ajánlást tette, hogy azonnali lépések megtételére kerüljön sor a IV. biztonsági csoportba sorolt fogvatartottakkal szemben alkalmazott kényszereszközök alkalmazásában folytatott jelenlegi gyakorlat felülvizsgálatára; általánosságban fogalmazva, az ilyen fogvatartottakra alkalmazott rezsim felülvizsgálatára, annak biztosítására, hogy szavatolják számukra a megfelelő emberi kapcsolatokat. A bizottság specifikus eljárási garanciákat is megfogalmazott, amelyeket kívánatos lenne a IV. biztonsági fokozatba sorolt fogvatartottaknak nyújtani.

A Fővárosi Bv. Intézetben a fogva tartási körülmények az 1994. évi látogatás óta rosszabbodtak, főképpen a zsúfoltság miatt. A CPT azonban azt a tájékoztatást kapta, hogy ez a probléma a közeljövőben megoldásra talál, mert működik már egy új egysége. Ezzel kapcsolatban a CPT azt az ajánlást tette, hogy erőteljes erőfeszítésekre kerüljön sor kielégítő tevékenységi program kialakítása érdekében valamennyi budapesti előzetes fogva tartási intézményben lévő személy számára. A bizottság azt az 1994. évi látogatási jelentésében tett ajánlást is megismételte, hogy minden fogvatartott számára naponta kívánatos lenne legalább egy óra szabadlevegőn való mozgást biztosítani.

A Fiaalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetében a feltételek most is tökéletesen elfogadhatók. A CPT-t azonban még mindig aggasztják a fogadó és az elkülönítő, fegyelmező körletekben lévő körülmények. A bizottság azt az aján-

lást tette, hogy intézkedések megtételére kerüljön sor a természetes megvilágítás, a mesterséges világítás és a szellőzés javítására az elkülönítő, fegyelmező zárkákban, és tájékoztatást kért az új fogadókörlet építésére vonatkozó tervekről. A napirendet illetően a CPT most is kedvező benyomást kapott a fiatalok büntetés-végrehajtási intézetében elfogadott multidisziplináris hozzáállásról. Megismételte azonban az 1994. évi látogatás után tett azon ajánlását, hogy történjenek lépések annak biztosítására; minden fogvatartott számára, mindennap bizottságnak egy óra szabadlevegőn való mozgást.

A Veszprém Megyei Bv. Intézet súlyos mértékben zsúfolt és előrehaladottan lepusztult állapotú volt; továbbá a fogvatartottaknak semmit sem kínáltak, ami halványan is tevékenységi napirendre hasonlított volna. A CPT különösen azt az ajánlást tette, hogy lépésekre kerüljön sor a zárkák lakósűrűségének elfogadható szintre csökkentése érdekében (erre a célra a 4 nm/fogvatartott standard hasznosan elfogadható), s ez azt is jelenti, hogy a zárkák szellőzése javítását is kívánatos megvizsgálni. Ezenkívül kívánatos, hogy minden fogvatartott a nap ésszerű részét zárkáján kívül, változatos, hasznos tevékenységgel töltsen.

A CPT számos egészségügyi ellátással kapcsolatos témával is foglalkozott a büntetés-végrehajtási intézetek tekintetében. A bizottság különösen azt az ajánlást tette, hogy bizonyos orvosi állásokat haladéktalanul töltsenek be a fővárosi és a fiatalok büntetés-végrehajtási intézetében, a Veszprém Megyei Bv. Intézetnek pedig legyen saját, legalább félállásban dolgozó orvosa.

A CPT azt az ajánlást is tette, hogy a magyar hatóságok hozzák összhangba HIV-politikájukat a megfelelő nemzetközi standardokkal, különösen az Egészségügyi Világszervezet és az Európa Tanács által kialakítottakkal, és a büntetés-végrehajtási intézményekben dolgozó személyi állomány a foganatosítandó megelőző intézkedésekről, a HIV-pozitivitással kapcsolatban tanúsítandó magatartásokról részeseüljön folyamatos képzésben és kapjon

megfelelő utasításokat a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról és a titoktartásról. Ezzel kapcsolatban a bizottság hangsúlyozta, hogy nincs orvosi indok a fogvatartott kizárólag olyan alapon történő elkülönítésére, hogy HIV-pozitív.

A Magyar Köztársaság kormánya a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzésére létrejött európai bizottság (CPT) küldöttségének 1999. december 5. és 16. között Magyarországon tett látogatásáról készített jelentésére küldött válaszában egyértelműen kifejezésre juttatta együttműködési készségét, hogy a CPT megállapításai, ajánlásai elősegítették a magyar hatóságok munkáját, hasznos információkkal szolgált a jelentés. A jó együttműködés fenntartására irányuló tevékenységéért, a segítő szándékért ezúton a válaszban is kifejezte külön köszönetét. A magyar kormány kérte a CPT 1999. évi magyarországi látogatásáról készített jelentésére adott válaszában a CPT jelentésével együtt történő közzétételét. Tehát hozzájárult a közzétételhez. Egyébként egyetlen ország nem járult csak eddig hozzá, Törökország, azonban ennek ellenére közzétette az Európa Tanács a CPT törökországi látogatásáról készített jelentését. Tehát valamennyi látogatásról készült jelentés közzétételre kerül. Az ettől történő elzárkózás – aminek tehát semmi jelentősége nincs – egyébként azt juttatja kifejezésre, hogy az adott ország nem kíván javítani gyakorlatán, nem fogadja el az Európa Tanács ajánlásait, nem hajlandó együttműködni, integrációra. A nyilvánosságra hozatal kérdésében maga a CPT és az Európa Tanács dönt. Addig, amíg ők a saját jelentésüket nem hozzák nyilvánosságra, ezt senki nem teheti meg, nem követelheti meg tőlük sem. Az ő jelentésükről van szó, amellyel kapcsolatban titoktartási kötelezettség áll fenn; s hogy a saját jelentésüket mikor hozzák nyilvánosságra, az is rajtuk múlik.

Vókó György